

«Antiglobālisti» Rīgā rīkos iedzīvotāju sapulci bēgļu uzņemšanas jautājumā

RAKSTS KOMENTĀRI (4) LIELĀKS | MAZĀKS

Mediju loma migrācijas atspoguļojumā

Anda Rožukalne
RSU asociētā profesore,
Komunikācijas studiju katedras vadītāja
Anda.rozukalne@rsu.lv

Galvenie problēmjaudājumi

Mediji

Sabiedrība

Informācijas
bagāta sabiedrība
= dzīve nemitīgā
troksnī

Dezinformācija

Resursi

Avoti

Prakses rutīnas

Mediju efekti

Uztvere, izpratne

Mediju lietojums

Mediju vide&mediju prakse

Bēgļu jautājums
tikai akcentē tās
problēmas, kuras
jau pastāv!

- **Ātrums** – ļauj eksperimentēt, bet zūd profesionālisms
- **Sekas:** ja nav laika diskusijām, sabiedrība nevar pieņemt lēmumus. Bēgļu gadījumā = stereotipizācija
- **Dramatizēšana** un sensacionalizēšana, lai pievērstu uzmanību.
- **Sekas:** reti notikumi tiek rādīti daudz vairāk un biežāk, nekā regulāri notikumi.
- **Sociālo mediju ietekme** – tematizēšana, daudzveidības un sabalansētības neesamība.
- **Sekas: Radikalizācija.** Cilvēki izvēlas to, kam piekrīt, noraida to, kam nepiekrīt. «Mazo notikumu, momentu pārpilnība».

Mediju vide&mediju prakse

- **Viedokļu ziņu pārbagātība:** «viņš/viņa teica, ka»
- **Sekas:** zūd atšķirība starp faktiem, apgalvojumiem un viedokļiem
- **“Ķiršu lasīšanas” kļūda** - pierādījumi tiek atlasīti selektīvi, neievērojot pretrunas
- **Sekas:** avoti nav skaidri, fakti ne vienmēr attiecas uz secinājumiem
- **Vispārināšana, arī viena viedokļa multiplicēšana** – vienas īpašības attiecināšana uz visu grupu

Mediju vide&mediju prakse

- **Apzināta un neapzināta dezinformēšana**
- **Sekas1.** : uzticības zudums jeb «patiesība ir kaut kur pa vidu»
- **Sekas 2:** nespēja atpazīt patiesību, atšķirt faktus no viedokļiem

PILSĒTAS UN RAJONI

Populārs teiciens:
Patiesība ir kaut
kur pa vidu

Mediju vide&mediju prakse

1) Fakti

„Saule lec Austrumos, tā riet – Rietumos“

Diskusijā pats būtiskākais – saprast, kādi fakti attiecas uz sarunas tēmu

2) Apgalvojums

Paziņojums, kas varētu būt paties, bet tas nav fakts, jo tas nav pierādīts vai pierādāms.

“Lielākajai daļai cilvēku šajā telpā nav bijusi saskare ar bēgļiem”.

Ļoti svarīgi atšķirt apgalvojumus no faktiem.

Apgalvojumi nereti ir nepatiesi, fakti parasti ir patiesi.

3) Viedokļi

Viedoklis ir vājāks nekā apgalvojums.

Tas ir paziņojums par kaut ko tādu, par ko cilvēks ir pārliecināts, ka tā ir patiesība.

Apgalvojums ir subjektīvs un tas atkarīgs no tā izteicēja uzskatiem.

Ļoti būtiski ir atšķirt viedokļus no faktiem.

“Manuprāt, Latvijas migrācijas politika ir veiksmīga!”

Mediju vide&mediju prakse

- **Termini**
- Pēc pētījuma datiem, vārdi “**bēglis**” un “**patvēruma meklētājs**” izmantoti relatīvi biežāk nekā pārējie termini. Taču vairākumā gadījumu termini - imigrants, migrants un nelegālais imigrants sajaukti, konkrētāk - neatbilstoši pielietoti.
- ANO un Eiropas Padome neizmanto terminus **nelegālie imigranti**, tā vietā tiek lietots termins - **neregulārie/neoficiālie imigranti**, jo pats termins *nelegāls* neapšaubāmi norāda uz to, ka cilvēks ir likumpārkāpējs un būtu sodāms.
- **Avoti** – maz oriģinālo avotu.
- Grieķijas bēgļu stāsti pret Ķelnes notikumiem.
- **Diskurss:** «mēs» un «viņi»

Piemērs nr.1

Briseles terora aktu
video?

Nē! Video avoti 2011:

- Uzbrukums
Maskavas
Domodedovo
lidostā
- Sprādziens Minskas
metro

📷 A YouTube video that was claimed to be CCTV footage from the Brussels attacks. Photograph: First Draft Media

Konteksts: RSU pētījums, ka LV jaunieši, kuri aizstāv radikālu rīcību neatšķir un neizprot informāciju.

Piemērs nr.2

Ziņa: Islāma kaujinieks maskējas par bēgli
Patiesībā: konkrētais vīrietis ir “Sīrijas armijas” kaujinieks

Piemērs nr.3

Boruc Jan
@BorucJan

Follow

And so It begins...ISIS Flag Among Refugees in Germany Fighting the Police [Pictures]
conservativepost.com/and-so-it-begi ...

RETWEETS
148

FAVORITES
58

Ziņa: Islāma valsts
karogs vācijā
Patiesībā:
Antiislāma partijas
saiets Bonnā
2012.gadā

Piemērs nr.4

'Just wait...' Islamic State reveals it has smuggled THOUSANDS of extremists into Europe

AN OPERATIVE working for Islamic State has revealed the terror group has successfully smuggled thousands of covert jihadists into Europe.

By **AARON BROWN**

PUBLISHED: 07:27, Thu, Sep 10, 2015 | UPDATED: 12:07, Mon, Sep 14, 2015

The Syrian operative claimed more than 4,000 covert ISIS gunmen had been smuggled into the EU

Zīņa: Kopā ar bēgļiem ieradušies 4000 Islāma valsts kaujinieku
Patiesībā: ISIS propaganda

Piemērs nr.5

 Nacionālā Apvienība Salaspils nodaļa
August 5 · 🌐

Like Page

Vai mēs vēlamies šādu apdraudējumu mūsu bērniem?

12 gadīgu zēnu piekauj arābu imigrants zilo acu dēļ.
Zviedru pilsētā Helsingborgā kādā skolā 15 gadīgs arābu imigrants piekauj 12 gadus vecu zviedru zēnu, jo tam ir zilas acis. Viss sākas ar to, ka arābu zēns vienkārši uzjautāja 12 gadīgajam zviedru zēnam, kādā krāsā ir viņa acis. Zviedru...

DIEVIETEI.LV

Patiesībā:
Attēls BBC ziņai par
rotveilera sakostu
meitenīti Kārdifā,
2008.gadā

Auditorija

Esam kļuvuši
„hipersavienoti” un mūsu
tīkli ir paplašinājušies.

- **Fragmentācija** ir komunikācijas jaunais vārds
  - Mediju vidē
  - Auditorijā (s)
  - Informācijas saturā

Auditorijas fragmentācijas problēmas

- Sasniegšana
- Norobežošanās
- Īpašās grupas
- Spēja uztvert informāciju
- Uzskati par informācijas vērtību
- Mainīgums

Risinājums:

- Auditorijas pētījumi
- Solis pa solim princips
- Dažādu ātrumu princips

Latvijas auditorija

- Konservatīva mediju
- lietojumā
- Seko informācijai
- Dominē izklaide, novēršanās

no realitātes un stresa mazināšanas funkcija

- Pēc uzvedības - pasīva
- Vairāk nekā kopumā ES izmanto sociālos medijus
- Problēmas ar informācijas lietotprasmi

Somu žurnāliste: no latviešiem biju cerējusi sagaidīt ko labāku (164)

DELFI Aculiecinieks | vakar, 21:41

Līsa Raita

žurnāliste no Somijas

Follow @delfiv

78.2K followers

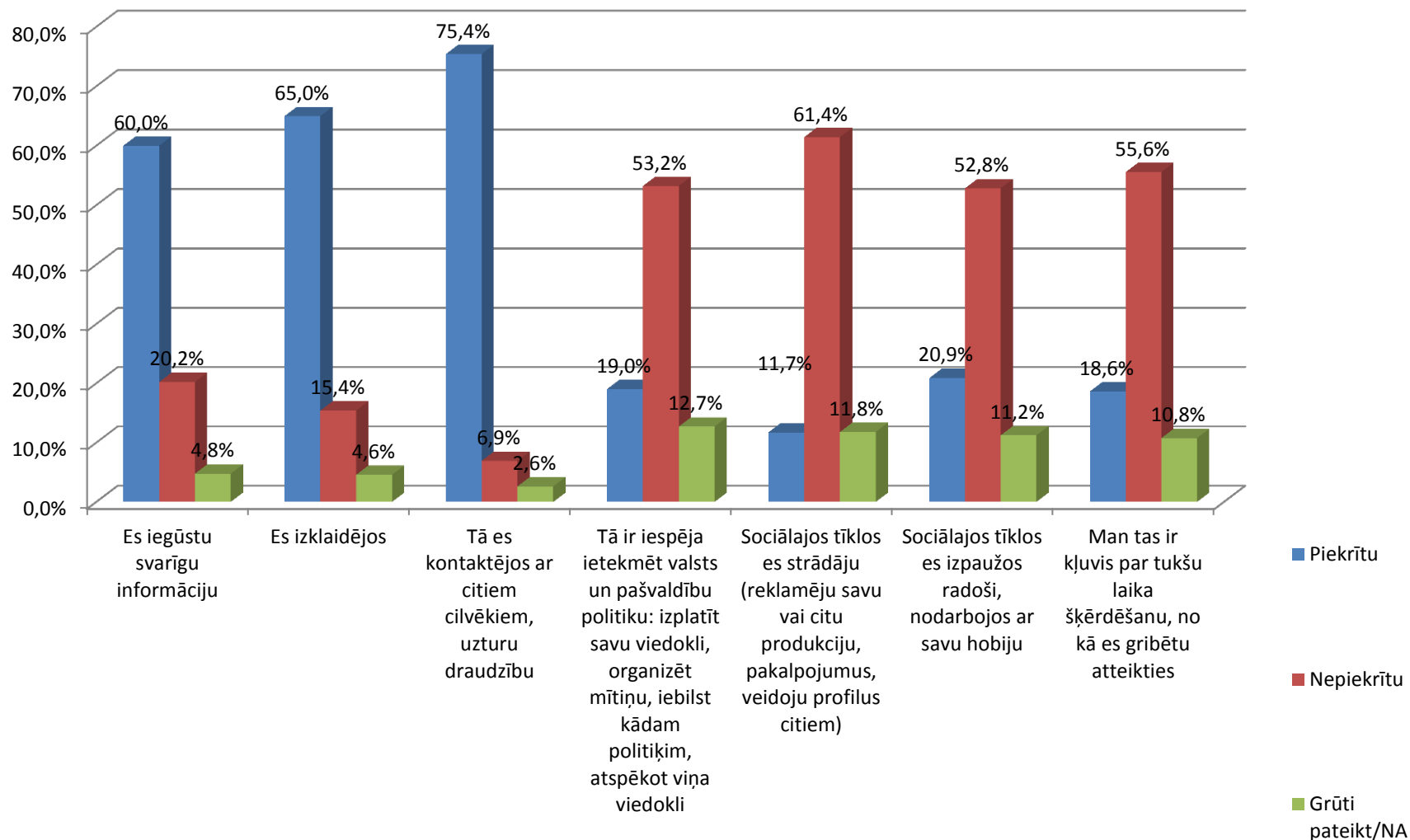
Foto: AFP/Scanpix

Sociālo mediju lietojums

- Pēc Eurobarometer 2014.gada datiem, **sociālo mediju lietojums Latvijā** – 53% no iedzīvotājiem - ir **augstāks nekā vidēji ES**, kur sociālos medijus vismaz vienu reizi nedēļā izmanto vidēji 44% iedzīvotāju (30% - katru vai gandrīz katru dienu).
- Latvijā katru dienu sociālos medijus izmanto 47% iedzīvotāju;
- 17% - 2 līdz 3 reizes nedēļā,
- 7% - 2 līdz 3 reizes mēnesī,
- **24% - nekad tos nav izmantojuši.**

Sociālo mediju lietojuma iemesli. Dati: SKDS aptauja 2014.gada decembrī (N=773; respondenti, kuri lieto internetu).

Sociālo mediju lietojuma iemesli

- Iespēja **kontaktēties** ar citiem cilvēkiem - 75%,
- **izklaidēties** - 65%, **iegūt svarīgu informāciju** - 60%.
- Sociālajiem medijiem mazāka nozīme ir kā
  - valsts, pašvaldības vai citu iestāžu ietekmēšanas rīkam – 19%,
  - vietai darba pienākumu veikšanai – 12%,
  - indivīdu **radošajām** izpausmēm – 21%.
- **18.6% aptaujāto piekrīt, ka sociālie mediji nozīmē tukšu laika izšķiešanu.**

Sabiedriskā doma. Vēlamies saprast?

Ne visu viedokļu pamatā ir racionalitāte un sabiedriskā diskusija.

Cilvēki var nebūt spējīgi izveidot saturīgu viedokli, jo viņiem var nebūt **izglītības**, **fona zināšanu** vai **garīgo resursu**, lai saprastu dažādus jautājumus vai arī viņiem var nebūt pieeja informācijai, kura ir nepieciešama informēta viedokļa veidošanai.

Sabiedriskā doma

- Sabiedriskā doma ir „grupas konsensus par kādu jautājumu, kas ir izveidojies informētas diskusijas rezultātā”.
-
- E.Perse runā par **divējādu** sabiedrisko domu.
  1. Viena - labi informēta, pamatota uz padziļinātām zināšanām, diezgan stabila un politisko darbību pareģojoša.
  2. Otra - „pseido” sabiedriskā doma, kas ir vairāk īslaicīga reakcija uz notikumiem, tās pamatā nav dziļas pamatzināšanas.

5% –
20%

50% –
80%

Sabiedriskā doma

- **Dorisas Graberes** (Doris Graber) sabiedriskās domas iedalījums:
- 1 – *informēta sabiedriskā doma* ir saturīgs, racionāli pamatots viedoklis, kas izveidojies pēc **apdomāšanas un diskusijas** ar **ieinteresētajiem un informētajiem** citiem.
- Informēto sabiedrisko domu sabiedrībā uztur **politiskās elites**, kuras ir īpaši vērīgas attiecībā uz politiskajiem jautājumiem;
- **Elites analizē jaunu informāciju no medijiem un salīdzina ar to rīcībā esošajām iepriekšējām pamatzināšanām.**

Sabiedriskā doma

- 2 – *publiskā pseido doma* ir viedokļi, kurus pauž dažādas sabiedrības daļas, kurām trūkst pamatīgas informācijas bāzes un rezultāta, kas nāk no dialoga un debatēm.
- Šie viedokļi var būt bāzēti uz iespaidiem, noskaņojumu, pagātnes viedokļu atmiņām vai **viedokļu līderu viedokļu plāgiātu.**

Neelitēm mediju informācija nav tikai jaunu datu avots, bet to vienīgais informācijas avots, tādējādi mediju saturs ir gan priekšplāns, gan arī pamatzināšanas.

Ko jūs sastapsiet?

Informācijas
bagātā sabiedrībā
disonanse ir
neizbēgama

- **Informāciju atvairošie jeb kā pārliecināt?**
- **Kognitīvās disonances teorija - psiholoģiskais konflikts pieņemt divas vai vairākas nesavienojamas pārliecības vienlaicīgi.**
- Teorija redz indivīdu kā mērķtiecīgu lēmumu pieņēmēju; cilvēki tiecas pēc savu pārliecību līdzsvara.
- Ja iesniegta informācija rada disonansi, **cilvēki izmanto disonances samazināšanas stratēģijas**, lai atgūtu līdzsvaru, it īpaši, ja disonanse ietekmē viņu pašapziņu.

Piešķir līdzekļus patvēruma meklētāju centra paplašināšanai

RAKSTS KOMENTĀRI (9) LIELĀKS | MAZĀKS

Ko jūs sastapsiet?

- Kognitīvās disonanses teorija uzskata, ka
  - 1) disonanse ir psiholoģiski pietiekami neērta, lai motivētu cilvēkus sasniegt harmoniju,
  - 2) **Disonanses stāvoklī, cilvēki izvairīsies no informācijas, kas varētu palielināt disonansi.**

Ko jūs sastapsiet?

Likumsakarība: jo mazāk zināšanu par mediju parādīto notikumu, jo vieglāk noticēt, nobīties, nonākt pie radikāla viedokļa, jo ātrāk rodas stereotipi.

Personiska pieredze un zināšanas palīdz izprast informāciju, ieraudzīt to kontekstā.

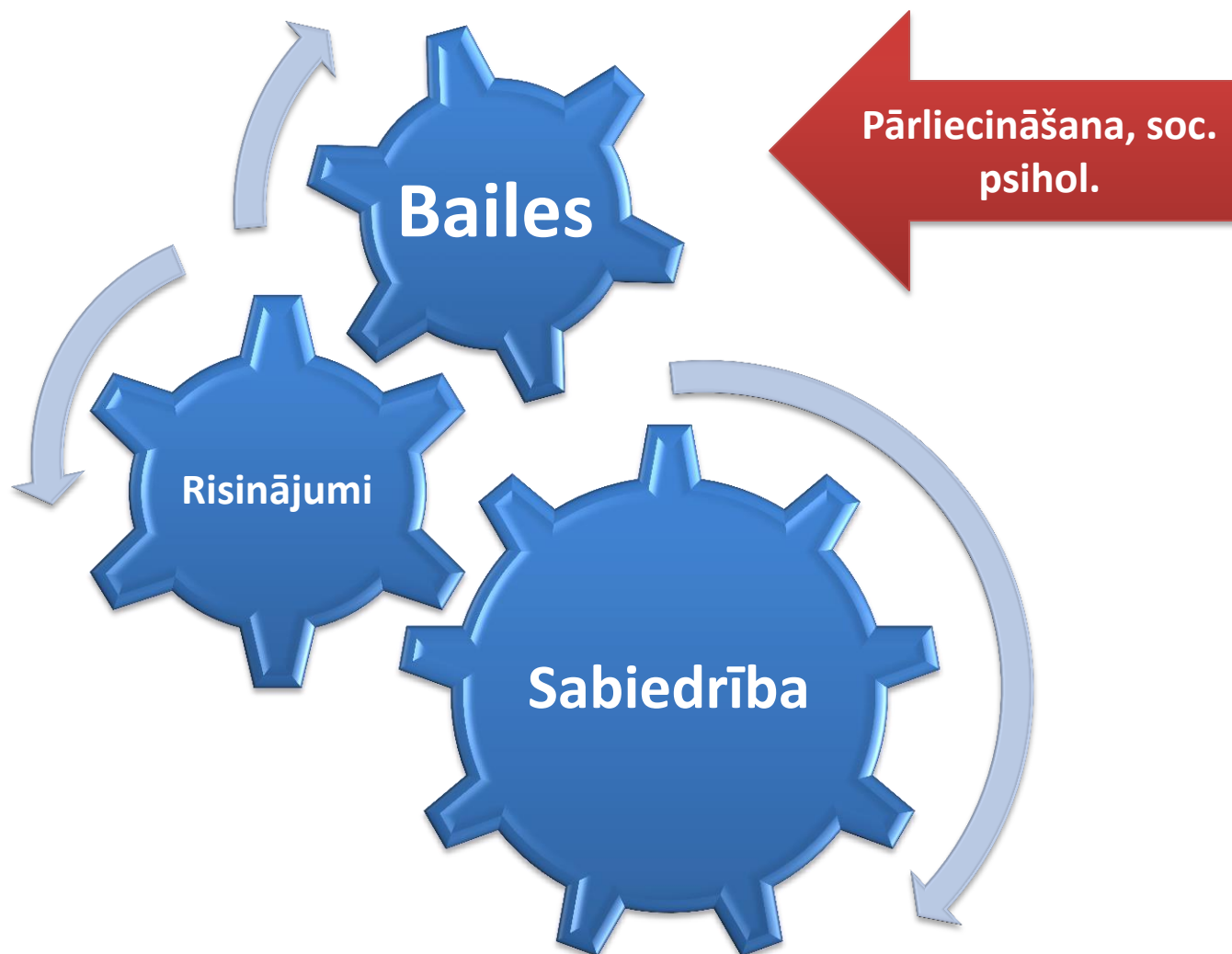
Ko jūs sastapsiet?

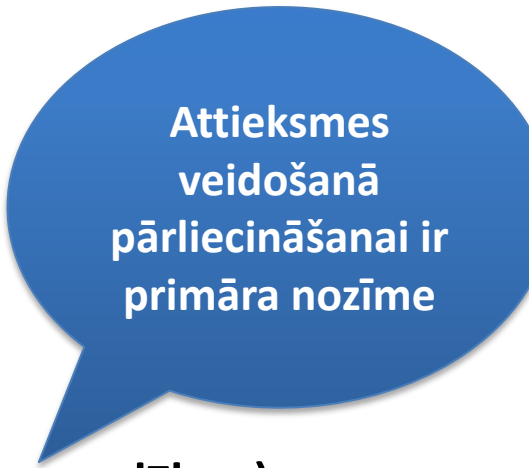
Informācija plūst
cauri tīkliem

- **Informācijas bagātie**
- **Inovāciju difūzijas teorija (Gabriels Tarde) – atklājums, izplatība sabiedrībā (komunikācija), laiks un apstākļi.**
- **5 inovāciju adoptētāju grupas**
  - 1) novatori – 2.5%,
  - 2) pirmie – 13.5%,
  - 3) agrais vairākums – 34%
  - 4) vēlais vairākums – 34%,
  - 5) atpalicēji – 16%.

Migrācijas komunikācijas izaicinājumi

Iespēju novērtēšanas modelis (Petty&Caciopo)

Attieksmes
veidošanā
pārliecināšanai ir
primāra nozīme

Pārliecināšana ir balstīta attieksmē.

Attieksme nosaka lēmumus un rīcību (uzvedību).

- Attieksmes pamatā ir indivīda gatavība iesaistīties problēmu risināšanā/to nepieļaušanā un “domāt” par argumentiem.
- Pārliecināšanas divi ceļi: centrālais un perifērais.

Centrālais – balstīts informācijā un argumentos;

Perifērais – vienkāršotā kādas parādības “pozitīvā” vai “negatīvā” vērtējumā

Kultivācijas efekts

- Jo biežāk par kaut ko tiek runāts, jo **svarīgāks un nozīmīgāks** tas izskatās.
- Cilvēki kopīgi ieklausās pasniegtajā informācijā. Un **jo vairāk ieklausās, jo vairāk to sāk uztvert par realitāti, par normu.**

Kultivācijas teorija

- Kultivācijas process ietver:
  - pirmkārt, mācīšanos un,
  - otrkārt, sociālās realitātes veidošanu atkarībā no indivīda pieredzes un apstākļiem (dzimums, rase, vara u.c.) un pārstāvēto grupu.

Kultivācija ir interaktīvs process, kas notiek starp ziņu un auditoriju.

Kultivācijas teorija

- Tiek uzskatīts, ka kultivācija palielinās, ja skatītāji jeb medija lietotāji interpretē programmu /informācijas saturu kā **ļoti reālistisku un patiesu**.
- Skeptiskiem medija lietotājiem ir mazākas iespēja ietekmēties.

Kultivācijas teorija

- Medijiem ir **ilgtermiņa ietekme**, kas ir nemanāma, pakāpeniska, netieša, bet kumulatīva.
- Masu medijos atainotais kultivē attieksmi un vērtības, kas jau **reāli eksistē** sabiedrības kultūrā un mudina uz attiecīgu darbību, uzvedību.
- Mediju piedāvājums izplata noteiktas vērtības starp sabiedrības locekļiem, tādējādi tos sasaistot un vienojot **kopējā vērtību uztverē** par apkārtējo pasauli.

Kultivācijas teorija

- Kā zināms, medijiem cilvēki kopumā sniedz vienu no augstākajām uzticamības pakāpēm.
- **Kultivācijas teorija patiesībā ir teorija par cilvēku ticību kaut kam – šajā gadījumā medijam un realitātei.**
- Teorija netic, ka medija lietotājam ir izvēle ietekmēties no to rādītajām patiesībām vai neietekmēties.
- **Kultivācija nav lineārs, vienvirziena, mehānisks efekts, bet gan daļa no turpinoša, dinamiska un nepārtraukti notiekoša mijiedarbības procesa starp ziņu un kontekstu.**

Bēgļi un mediji: attīstība

- Mainoties informācijai, mainās attieksme
- Atspoguļojums kļūst sabalansētāks, detalizētāks, vairāk oriģinālas informācijas
- Palielinās analītiskas informācijas apjoms
- Svarīgākie ir jautājumi par mediju lietojumu un mediju uztveri

Paldies!
Lai droša pelde informācijas straumēs!
Jūsu jautājumi!

